

ARQUITECTONICA

RUTA ARQUITECTONICA

DESCOBREIX GRÀCIA

RUTA ARQUITECTÒNICA

DESCOBREIX GRÀCIA

Districte de Gràcia

Gràcia és un poble orgullós i diferent. D'entre els edificis, en destaca l'arquitectura d'artistes reconeguts i d'altres anònims. Tots ells són testimoni d'una Gràcia que neix a partir d'unes masies rurals i acull les torres d'estiuieg barcelonines. És la Gràcia de la burgesia modernista i la dels obrers, on la tradició i la innovació van de bracet, la casa d'artistes cosmopolites i de mestres artesans.

Tant si creus que la coneixes com si hi has arribat per primer cop, aquestes rutes a peu et permetran endinsar-te pels seus carrers —que canvien de nom a cada revolt— per gaudir de les places vibrants que la identifiquen. Gràcia és art, cultura, vida i moltes coses més. Diuen que un cop hi entres, et roba el cor per sempre més. T'hi atreveixes?

Visita el web per trobar-hi la teva propera ruta: Adreça web http://ameva.barcelona.cat/gracia/ca/home/descobriex

I, si ho prefereixes, descarrega't l'app i t'hi acompanyarem: Adreça app **RUTES GRÀCIA**

L'ARQUITECTURA A GRÀCIA

Gràcia és un poble orgullós i diferent. D'entre els edificis, en destaca l'arquitectura d'artistes reconeguts i d'altres anònims. Tots ells són testimoni d'una Gràcia que neix a partir d'unes masies rurals i acull les torres d'estiuieg barcelonines. És la Gràcia de la burgesia modernista i la dels obrers, on la tradició i la innovació van de bracet, la casa d'artistes cosmopolites i de mestres artesans.

El districte de Gràcia està format per cinc barris que es caracteritzen per una gran diversitat. Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, la Salut, Vallcarca i els Penitents, el Coll i Vila de Gràcia. Aquesta ruta et permetrà conèixer la morfologia urbana i el desenvolupament urbanístic del districte, fruit d'una creació col·lectiva que al llarg de la història ha transformat Gràcia. Així, s'ha evolucionat des d'un passat agrícola i ramader representat per tot un seguit de masies disperses a una Gràcia moderna, creativa i activa, tot passant per una Gràcia burgesa i d'estiuieg, i sense oblidar-nos de la Gràcia industrial, obrera, revolucionària i reivindicativa que continua essent determinant en la remodelació del seu territori.

La història coneguda de Gràcia com a assentament urbà és relativament moderna. A la falda de Collserola, i molt a prop de Barcelona, oferia molt de sòl i garantia el subministrament d'aigua gràcies als torrents i les rieres de la zona i a dues vies de comunicació molt antigues: la Via Francisca (l'actual travessera de Gràcia, que anava de Montcada i Reixac a les poblacions de la comarca del Baix Llobregat) i el camí Gran (l'actual carrer Gran de Gràcia, que anava de Barcelona a Sant Cugat del Vallès).

L'estimulació del creixement de Gràcia va sorgir a partir de tres nuclis distants i aglutinadors de la població: el convent del Montcalvari o dels Caputxins Vells (zona del Camp d'en Grassot), el dels franciscans de Santa Maria de Jesús (actual església de Jesús) i el dels carmelites descalços de la Mare de Déu de Gràcia i de Sant Josep o dels Josepets. De mica en mica, tots tres convents es van annexionar en una trama comuna. El creixement de la indústria tèxtil i rajolera i la necessitat d'habitatges per als seus treballadors van provocar que, entre els anys 1830 i 1878, es fessin vuitanta-tres ordenacions parcel·laries que van permetre convertir les terres de conreus i les masies en terrenys aptes per a l'habitatge i el comerç. El sistema de transmissió de la propietat —medieval i sense sotmetre's a un projecte unitari— s'anomenava emfitèusis. D'aquesta manera espontània i independent, tret d'unes mínimes ordenances municipals, els propietaris presentaven els seus projectes davant l'autoritat, que era qui decidia l'obertura dels carrers i la instal·lació dels serveis necessaris i, a canvi, tan sols els exigia que hi hagüés una plaça. Els nous propietaris —que ja no havien de ser grans terratinents— tenien l'obligació de construir-hi una casa, d'abonar una entrada (diners o espècies) i d'inscriure's en un cens anual durant un període d'entre cinquanta a seixanta anys. L'antic propietari també tenia dret a cobrar el lluïsmo o percentatge (2-3%) cada cop que l'emfiteuata en traspassava els drets. El resultat va ser sorprenent per la funcionalitat del traçat, relativament ortogonal, que respectava el traçat longitudinal dels torrents, amb nombroses places rectangulars, i l'eix de coordenades de les grans vies de la travessera de Gràcia i Gran de Gràcia. Posteriorment, de la mà de la nova burgesia catalana, les edificacions modernistes senyorials van omplir el carrer Gran de Gràcia en un intent de perllongar el passeig de Gràcia. Així doncs, a Gràcia trobem des de vestigis del món rural, antigues cases de menestrals i obrers, edificis industrials, fins a tota mena d'habitatges historicistes i modernistes amb diversos graus de decoració que van impulsar l'artesania (sobretot la joieria) i els oficis de ceràmica, ferro forjat, mosaic, vitralls, fustes, guixos, mobles, teixits, etc. Les obres de tots aquests artesans encara s'amaguen a l'interior de moltes cases de Gràcia; de tant en tant, però, es deixen veure als brocanters del barri. A més, hi ha tallers especialitzats que encara segueixen treballant amb processos manuals, tal com ho feien els seus avantpassats ara fa un segle.

Aquest itinerari et convida a veure aquesta evolució urbanística i a gaudir dels treballs artesanals d'abans i d'avui. Tot i que la ruta es pot fer en tots dos sentits, com a origen de la ruta et proposem una de les peces estrella de l'arquitectura modernista a Gràcia: la Casa Fuster. A continuació ens endinsarem per la Gràcia més obrera i menestral, la que hi ha per sota de la travessera de Gràcia. Hi trobaràs vestigis industrials i tota una munió d'edificis modernistes de diversos estils historicistes, ahora que descobriràs els tallers dels mestres d'oficis actius.

El final de la ruta és el curt tram del passeig de Sant Joan que pertany al districte de Gràcia. Es tracta d'un traçat dels primers anys del segle XXI i és tot un exemple de l'urbanisme de la trama d'Ildefons Cerdà. De ben segur, és el lloc més adient per passejar-hi durant l'estiu per la brisa que hi corre i per la presència permanent de gent de totes les edats acostumada a compartir aquest espai verd, tranquil i ple de fonts i edificis modernistes imponents.

1 Casa Fuster
Pg. de Gràcia, 132

Situada al final del passeig de Gràcia i construïda per l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, la Casa Fuster s'ha mantingut com un dels edificis més elegants i emblemàtics del modernisme. Des de l'any 2004, aquest edifici històric funciona com un hotel de luxe que ha recuperat l'històric Café Vienès de la planta baixa, on cada dijous es pot gaudir de sessions de jazz.

2 Edificis d'habitatges
c. de Bonavista, 1 a 4

Els gairebé 200 metres que van dels Jardinetes de Gràcia al carrer del Torrent de l'Olla eren l'eix de l'antiga ordenació del carrer de Bonavista. Inicialment, es va edificar la banda de muntanya del carrer i, en obrir-se a sota el carrer de Còrsega, es van aixecar els edificis de la banda mar. Construïts en pocs anys de diferència, els habitatges segueixen les pautes de l'Eixample modernista: façana de nou metres d'amplada i una alçada de planta baixa més cinc plantes.

L'edifici del número 7, obra de Juli M. Fossas i Martínez, trenca la uniformitat amb dues plantes menys que els edificis veïns i un tancament horitzontal amb grans gerros, tradicional del Barroc local.

3 Edificis d'habitatges
c. de Francisco Giner, 16 i 18

Els edificis dels números 16 i 18 són repeticions d'un únic projecte modernista del 1905. De planta baixa i quatre plantes pis, la façana s'organitza en quatre obertures encolumnades per planta —tret de la planta baixa que té la porta d'accés— unides per un balcó que reposa sobre llindes esculpides amb ornamentació floral. L'acabament d'estuc imita carreus de superfície rugosa.

4 Casa Joan Matas
c. de Francisco Giner, 32

Un bon exemple del que era un edifici d'habitatges originalment de planta baixa i planta pis, que va ser ampliat per guanyar espai en alçada.

El 1904, Domènec Boada i Piera es va encarregar de fer-lo créixer tres plantes; aprofitant les obres, hi va afegir la profusa ornamentació modernista que podem contemplar avui dia. El treball de les mènsules, les columnes i el coronament fan que sigui la peça més significativa d'aquest carrer.

5 Edifici modernista
c. de Francisco Giner, 47

El color terrós de l'estuc que imita carreus de pedra dona notorietat a la decoració modernista en blanc. Les llindes de les obertures estan emmarcades per una motllura immaculada d'ones amb guarniments florals. També són flors, però aquestes en una franja de repetició, les de sota de la lllosana del balcó principal i les de ferro a la barana panxuda. En l'àmbit cromàtic, el marró fosc de les persianes de llibret de fusta originals completa el disseny modernista del 1915.

6 Torre del Rellojge
Pl. de la Vila de Gràcia

El mític campanar va ser construït per Antoni Rovira i Trias entre els anys 1862 i 1864. Es tracta d'una torre octogonal de trenta-tres metres d'alçada amb un rellotge d'esferes de quatre cantons a la base de la qual hi ha una font.

7 Edifici J. Artigas
c. de Martínez de la Rosa, 34 i 36

El projecte de l'arquitecte J. Artigas del 1930 per a aquest edifici d'habitatges entre mitgeres era dels més amples del carrer, ja que n'ocupava dos números. La façana està organitzada en tres cossos a partir del cos central coronat per un frontó triangular que continua com a tancament horitzontal als extrems. A peu de carrer hi ha la porta d'accés—centrada i d'arc de mig punt— i dues portes laterals amb llinda plana que estan dividides per una potent columna dòrica.

8 Edifici Puiggròs
c. de Martínez de la Rosa, 34 i 36

Darrere les construccions que van donar forma al paisatge gracienc, a més de l'arquitecte que signava, hi havia un competent mestre d'obres que feia l'obra realitat, tot i que sovint quedava en l'anonimat. En aquest cas, l'arquitecte Salvador Puiggròs va fer-ne el disseny l'any 1911, però la senzilla composició en delata el treball del mestre d'obres. Mirant cap endins a través de la porta veurem el vestíbul amb arambadors ceràmics, esgrafiats vegetals i pintures mitològiques al sostre.

9 Editorial Seguí
c. del Torrent de l'Olla, 9

Exemple de l'*art déco* que va rebre el tercer premi del concurs d'edificis artístics de l'Ajuntament de Barcelona el 1912. A la façana, hi destaquen els gira-sols de la cornisa.

Andreu Audet, arquitecte gracienc, el va concebre com un espai industrial d'estructura metàl·lica per acollir l'Editorial Seguí. Més tard es va convertir en els populars magatzems El Mundo i en l'Acadèmia Blancafort.

10 Fàbrica Artés
c. de Venus, 8

Edifici racionalista en el qual és evident el doble ús: residencial a les plantes superiors i industrial a peu de carrer i a l'entresòl.

El llenguatge emprat a la planta baixa, amb la utilització de grans finestrals constituïts per grans forats de pavès i el joc de volums a la resta de l'edifici —amb balcons arrodonits als extrems, barana tubular i la juxtaposició del joc de tribuna i balcó— són indicis clars del disseny racionalista.

11 Casa Anoll
c. de Josep Torres, 2

Una mostra més del modernisme gracienc, si bé és un edifici de grans dimensions. Projectat el 1909 per l'arquitecte Lluís de Miquel i Roca, presenta motllures amb relleus florals emmarcant les obertures, els balcons correuguts laterals i el coronament de línies sinuoses. El parament d'estuc groc que imita carreus buixardats està rematat a les cantonades per l'estuc en forma de grans pedres blanques que combinen les seves formes rectangulars i quadrades.

12 Cases de menestrals
c. de Tordera, 14 i c. de la Fraternitat, 22 a 30

Fem un salt en el temps fins a la primera meitat del segle XIX quan, deixant enere el seu origen rural, la Vila de Gràcia s'augmentà convertint en un nucli urbà amb entitat municipal. Aquestes cinc edificacions de planta baixa i una planta pis eren les cases de menestrals que s'aixecaven a l'època. Estructures senzilles i tradicionals amb cornisa contínua, portals escarsers amb ventallia i balcons alternats amb finestres.

13 Cases Leandre Vidal
c. de la Fraternitat, 35 i 37

Mostra del modernisme més convencional són els dos edificis bessons projectats per l'arquitecte Josep Graner Prat el 1906. L'ornamentació amb relleus florals i la sinuosa línia del coronament responen al gust de l'època.

Construïts entre mitgeres, s'articulen verticalment partint de dues obertures per planta que aboquen en un balcó corregut.

14 Plaça del Raspall
Pl. del Raspall

El gran raspall que penjava a la façana de la fàbrica que en produïa, al número 2, es va convertir en el nom oficial de la plaça el 1982. Abans havia estat la plaça de la Igualtat, la d'en Roque Barcia —home d'esqueres iniciador del moviment cantonal—, la de la Madre Vedruna i, més tard, la de la Santa Joaquina de Vedruna. Aviat es va convertir en punt de trobada dels veïns. Des del 1909 és un dels espais de la festa major; primer, perquè aquí s'aixecava un dels tradicionals envellats i, ara, com a carrer guarnit.

Una mica més avall trobem la plaça de Gato Pérez que recorda el lloc on el cantautor argentí, gracienc d'adopció, va conèixer els gitanos de Gràcia a la Penya Curro Romero. Molt vinculat a la festa major, és el lloc on va descobrir la rumba catalana. Gato Pérez va convertir la rumba en el centre de la seva activitat musical, fet que li va permetre viure els moments de major prestigi i reconeixement de la seva carrera. La plaça té tres tipus diferents de paviment que recorden la silueta d'una guitarra: llamborda de color vermell, peces de granit i rajola de formigó prefabricat.

15 Plaça del Poble Romani
Pl. del Poble Romani

La comunitat d'ètnia gitana més nombrosa de la ciutat és la de Gràcia. Una placa ceràmica a la base de la xemeneia de la plaça del Poble Romani commemora els deu anys de l'associació Unió Gitana de Gràcia, amb seu a la propera plaça del Raspall. Va més de dos-cents anys que el poble romani es va instal·lar a la Vila de Gràcia i aquesta plaça inaugurada el 1993 és un testimoni de la seva estreta relació amb el barri. Fruit d'aquesta relació va néixer la rumba catalana, estretament lligada a la ciutat de Barcelona. D'entre les seves figures més rellevants, en destaquen els graciencs Antonio González "El Pescaïlla", nascut al número 8 del carrer de la Fraternitat, i Gato Pérez, argentí d'origen i gracienc d'adopció.

16 El Vapor Nou
Pl. del Poble Romani

El Vapor Nou era la fàbrica tèxtil de Francesc Puigmartí que, amb els seus vint-i-cinc telers mecànics, donava feina a vuit-cents treballadors i treballadores, la majoria dels quals eren del barri.

La xemeneia cilíndrica i d'obra vista —segons les fórmules tradicionals— de l'actual plaça del Poble Romani és l'únic vestigi de la fàbrica i l'única que resta dempeus a tot el districte.

17 L'ACIDH
c. de Siracusa, 53

D'estil historicista, l'antic convent de les Filles de Jesús aixecat el 1900 és obra de l'arquitecte Enric Sagnier.

Actualment, acull l'Escola d'adults ACIDH (Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà) que treballa per aconseguir la integració i el desenvolupament de les persones amb intel·ligència límit per millorar-ne la qualitat de vida.

18 Plaça de John Lennon
Pl. de John Lennon

Doneu una oportunitat a la pau. La coneguda cançó de John Lennon Give peace a chance apareix inscrita al geganti vinil metàl·lic que presideix la plaça que porta el seu nom. Malgrat algunes reticències inicials en no tractar-se d'un personatge relacionat directament amb la Vila de Gràcia, l'esperit pacifista del cantant i compositor de Liverpool va guanyar-se el cor dels graciencs que el van escollir per votació popular el 1993. D'aleshores ençà, més d'un dels títols del grup The Beatles ha encapçalat reivindicacions i manifestacions del veïnat.

19 Cases Folguera
c. de la Travessera de Gràcia, 184 i 186

Aquest conjunt de dues finques confrontades destaca pel desordre irregular dels seus balcons i el coronament de la casa de maó, igual que els arcs parabòlics que carreguen un trencadís de ceràmica blavosa. Obra d'Ignacio M. Colomer, el conjunt va ser construït durant l'època d'esplendor noucentista, però no per això trenca amb el gust modernista.

20 Casa Madurell
c. de Torrijos, 14

Aquest edifici del 1909 s'atribueix a Francesc Berenguer i Mestres, encara que no presenta cap dels trets d'identitat d'altres obres de l'arquitecte: remolins i motllurats dels estucs i pes notable dels esgrafiats. De fet, es tracta d'un projecte d'una simplicitat compositiva i ornamental extrema. Tan sols recorre a la pedra al senzill sòcol baix i per al maó es reserva la tasca d'articular la resta de la façana. És possible que a les cobertes d'estuc picat s'allogessin originàriament els esgrafiats de disseny característic de Berenguer.

21 Plaça d'en Joanic
Pl. d'en Joanic

Al voltant de la plaça trobem des de les senzilles cases de planta baixa i un pis a banda de mar, que van guanyant alçada i prestància decorativa, fins als gratacels de la segona meitat del segle, tot just al davant, a banda muntanya. Hi destaca la façana amb vistosos esgrafiats que representen els pintors Rivera i Murillo, i els conqueridors Colom i Cortés.

El 1888, la plaça havia acollit les barraques dels venedors ambulants destinades a l'esbarjo a les tardes. Va ser el 1930 quan, amb l'enderroc del mur de Can Comte, la plaça va començar a respirar i es va obrir a la nova avinguda de Pi i Margall. D'aleshores ençà, primer els busos i després el metro, la plaça es va convertir en un nucli de transports important.

22 Fra Ponce i el seu alumne
Pg. de Sant Joan amb trav. de Gràcia

L'escultura de marbre del 1966 obra de Josep Miret Llopart recull una tendra escena que representa el monjo benedictí col·locant-se sobre el pit la petita mà del seu alumne per fer-li sentir les vibracions del tòrax, mentre la mirada del nen es concentra en el moviment de la boca del seu professor. Ponce de León va ser pioner en l'ensenyament d'escriptura als infants amb discapacitat auditiva.

El mònlit que hi ha al darrere també ret homenatge a Juan Pablo Bonet, pedagog i autor del primer tractat modern de fonètica i logopèdia.

23 Anselm Clavé
Pg. de Sant Joan

Monument d'estil neoclàssic del 1888 amb un pedestal de pedra decorat amb motius al·legòrics a la música de Josep Vilaseca. I la figura de l'escultor barceloní Manuel Fuxà, que representa Anselm Clavé a peu dret dirigint el cor amb una batuta. Clavé va ser l'impulsor del cant coral a Catalunya.

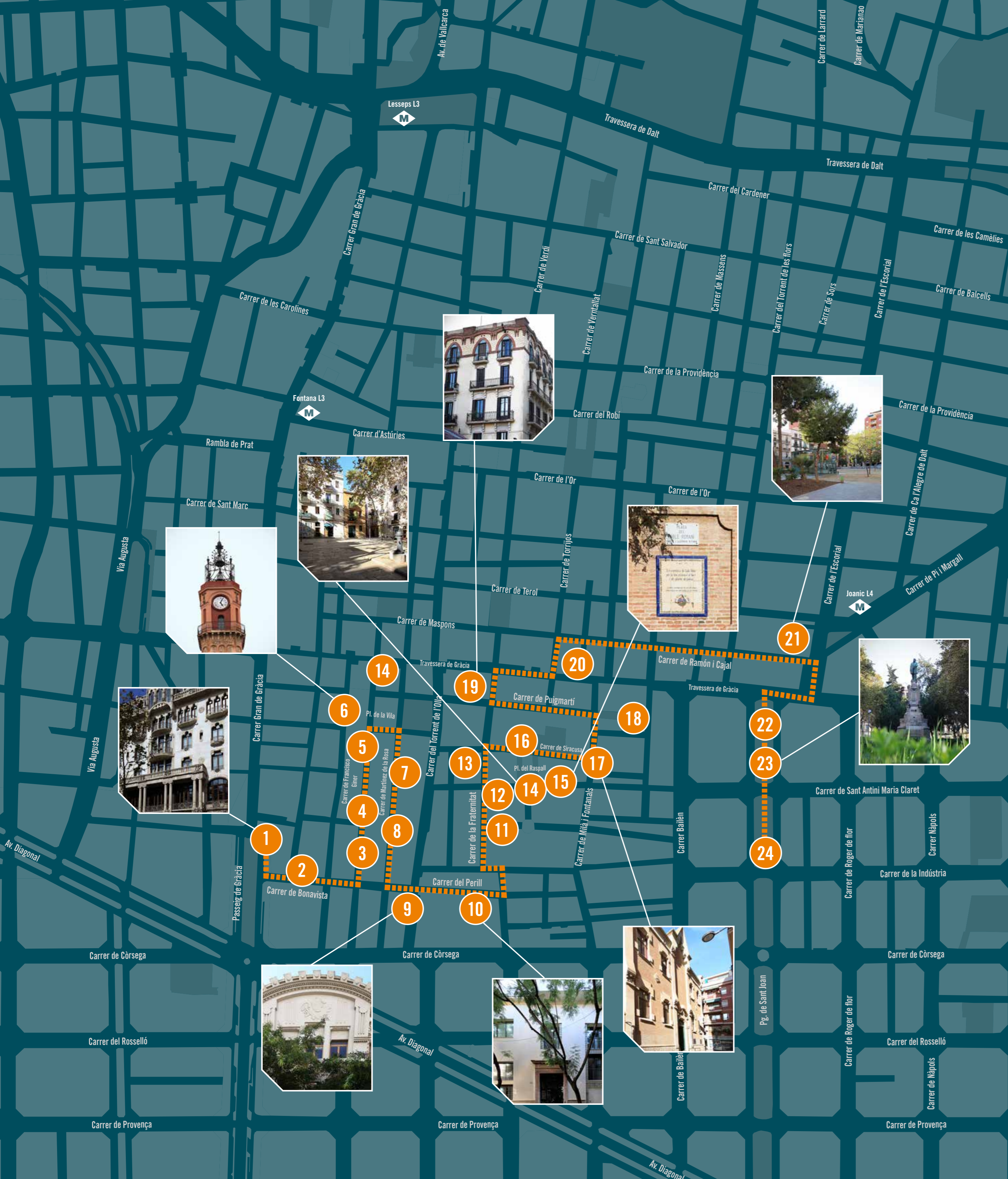

24 Font d'Hèrcules
Pg. de Sant Joan amb c. de Còrsega

La Font d'Hèrcules del 1797 és la font ornamental més antiga de la ciutat. És obra de l'escultor Salvador Gurri i del marbrista Josep Moret, i està feta amb pedra de Montjuïc. Es va fer per commemorar la visita del rei Carles IV i el seu casament amb Maria Lluïsa de Borbó-Parma, que apareixen als medallons ovalats del pedestal. D'estil neoclàssic, la font està coronada per Hèrcules despullat, recolzat sobre un garrot i amb la pell del lleó de Nemea al braç.

L'ARQUITECTURA A GRÀCIA

- 1 CASA FUSTER
Pg. de Gràcia, 132
- 2 EDIFICIS D'HABITATGES
c. de Bonavista, 1 a 14
- 3 EDIFICIS D'HABITATGES
c. de Francisco Giner, 16 i 18
- 4 CASA JOAN MATAS
c. de Francisco Giner, 32
- 5 HABITATGE MODERNISTA
c. de Francisco Giner, 47
- 6 TORRE DEL RELLOTGE
Pl. de la Vila de Gràcia
- 7 EDIFICI J. ARTIGAS
c. de Martínez de la Rosa, 34 i 36
- 8 EDIFICI PUIGGRÒS
c. de Martínez de la Rosa, 27
- 9 EDITORIAL SEGUÍ
c. del Torrent de l'Olla, 9
- 10 FÀBRICA ARTÉS
c. de Venus, 8
- 11 CASA ANOLL
c. de Josep Torres, 2
- 12 CASES MENESTRALS
c. de Tordera, 14 i
c. de la Fraternitat, 22 a 30
- 13 CASES LEANDRE VIDAL
c. de la Fraternitat, 35 i 37
- 14 PLAÇA DEL RASPALL
Pl. del Raspall
- 15 PLAÇA DEL POBLE ROMANÍ
Pl. del Poble Romani
- 16 EL VAPOR NOU
Pl. del Poble Romani
- 17 L'ACIDH
c. de Siracusa, 53
- 18 PLAÇA DE JOHN LENNON
Pl. de John Lennon
- 19 CASES FOLGUERA
Travessera de Gràcia, 184 i 186
- 20 CASA MADURELL
c. de Torrjós, 14
- 21 PLAÇA D'EN JOANIC
Pl. d'en Joanic
- 22 ESTÀTUA FRA PONCE DE LEÓN
Pg. de Sant Joan amb trav. de Gràcia
- 23 ESTÀTUA ANSELM CLAVÉ
Pg. de Sant Joan
- 24 FONT D'HÈRCULES
Pg. de Sant Joan amb c. de Còrsega

AQUESTA RUTA L'HA FET:

Nom	Data

Segueix-nos a Instagram i comparteix la teva experiència! #100X100GRÀCIA

A peu de la Sagrada Família al Park Güell
Aquest itinerari és la manera més curta d'anar caminant de la Sagrada Família al Park Güell - o a l'inrevés, de baixada -, creuant el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, descobrint la Sedeta i moltes coses més. **Gaudeix-lo**

Els voltants del Park Güell
El projecte d'Eusebi Güell de construir torres en un jardí d'estil anglès no va reeixir, però un segle més tard el Park Güell ha estat testimoni passiu de la transformació dels barris que l'envolten. **Recorre'ls**

Els orígens de Gràcia
Esglésies i camps són l'origen d'un poble d'intensa vida veïnal i arrelades tradicions. Et convidem a conèixer-lo i recorda que la teva empremta en condiona el futur. **Conèix-lo**

Essències de Gràcia
Al districte trobem dues obres d'Antoni Gaudí declarades Patrimoni Mundial per la UNESCO: el Park Güell i la Casa Vicens. Aquesta ruta et proposa anar d'una a l'altra mentre gaudeixes de Gràcia, del seu comerç creatiu i de la seva gent. **Descobreix-les**

La burgesia al carrer Gran de Gràcia
Recuperar la cultura catalana i promoure la transformació del país era la voluntat modernista. Impressionants edificis, ostentació d'una burgesia creixent que amagava la realitat més obrera de Gràcia. **Admira'ls**

